

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 และได้นำเสนอ ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล
 - 2.1 ความหมายของยุคเน็กซ์นอร์มัล
 - 2.2 ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล
 - 2.3 ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล
 - 2.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล
3. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา
 - 3.1 ความหมายประสิทธิผล
 - 3.2 ความหมายของประสิทธิผลของสถานศึกษา
 - 3.3 ความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษา
 - 3.4 องค์ประกอบของประสิทธิผลของสถานศึกษา
4. บริบทสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในประเทศ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล

ในปัจจุบันเป็นยุคเน็กซ์นอร์มัล ที่มีการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ของประชาชน มีการนำเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงานของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาคือตัวแปรสำคัญ ที่มีบทบาททำให้สถานศึกษาปรับเปลี่ยนตามยุคเน็กซ์นอร์มัล ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงบทบาทที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นและให้กำลังใจครูในการเรียนรู้และพัฒนาทางวิชาชีพ

วรภาคย์ ไมตรีพันธ์ และคณะ (2563 : 455) สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูผ่านมุมมองเชิงวัฒนธรรมไทย ประกอบด้วย 1) การแสดงอำนาจอย่างเหมาะสมในขณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครู 2) การสร้างจิตวิญญาณของทีมพัฒนาวิชาชีพครู 3) การทำทนายครูให้เผชิญกับความไม่แน่นอนเพื่อช่วยให้ครูเปิดรับมุมมองใหม่ และ 4) การส่งเสริมให้ครูมีความสุขจากการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จริญญาภรณ์ ศรีจันดาริ และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์ (2564 : 25) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ความรู้ทางวิชาการ นักประกอบการ นักริเริ่มสร้างสรรค์ และประกอบการความสามารถด้านเทคโนโลยี นักสร้างพลังและแรงบันดาลใจ เชิงบวก ตัวแบบที่ดี และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

จันทิมา รักดี และคณะ (2564 : 144) สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

ภัทรินทร์ สัตย์พงษ์ และอุไร สุทธิชัย (2565 : 63) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาคือการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารสถานศึกษาโดยโรงเรียนจะมีคุณภาพขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการเป็นสำคัญ ดังนั้นการบริหารงานผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีหลักการด้านนี้โดยแท้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิค กระบวนการ มีความเข้าใจ รวมถึงเป้าหมายในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

วรุण्या เชียงหลิว และคณะ (2565 : 149) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินการขับเคลื่อนรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยผู้บริหารต้องผลักดัน ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน เกิดองค์ความรู้หรือทักษะสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

จากบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องผลักดัน ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนำเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ดิจิทัลต่างๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ให้นักเรียน เกิดองค์ความรู้หรือทักษะสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน มีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการที่จะช่วยให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า บรรลุวัตถุประสงค์ และองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกที่กำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานขององค์กรและเป็นหลักสำคัญของหน่วยงานของผู้ได้บังคับบัญชา และระบบงาน นั่นคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารหรือผู้นำไม่ว่าหน่วยงานใดก็ตาม ย่อมจะมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง บางครั้งการจัดองค์กรแม้ไม่ถูกต้องเรียบร้อย แต่อาจได้รับผลงานสูงได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ดี ในทางกลับกันถ้าผู้บริหารมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมไม่ดี แม้การจัดองค์กรจะถูกต้องและดีมากเพียงใดก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้น ย่อมจะประสบผลสำเร็จได้ยาก ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่เหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์กรขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหารขององค์กร ซึ่งเป็นผู้วินิจฉัย สั่งการ หรือตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้งานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สามารถทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้

ความหมายของยุคเน็กซ์นอร์มัล

มิสซัน ทู เดอะ มูน (ออนไลน์, 2564) ให้ความหมายของ “เน็กซ์นอร์มัล” หมายถึง วิถีชีวิตใหม่ของคนเราที่เกิดขึ้นหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 เบบางลงจนทำให้เกิดการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การอุปโภคบริโภคแบบออนไลน์ การติดต่อพบปะแบบไร้สัมผัส การดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพ และการแพทย์ที่พึ่งพาระบบดิจิทัล เป็นต้น

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ออนไลน์, 2565) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับ “เน็กซ์นอร์มัล” หมายถึง ความปกติถัดไป หลังโควิด 19 ที่มีรูปแบบของพฤติกรรมและทัศนคติของมนุษย์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะการเปิดรับเทคโนโลยี บริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งตอบโจทย์เรื่องความสะดวกสบาย โดยมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ไทย พี เอฟ เอ (ออนไลน์, 2565) ให้ความหมายของ “เน็กซ์นอร์มัล” หมายถึง การที่ผู้คนและสังคมมีวิถีชีวิตที่ผสานไปกับเครื่องมือดิจิทัลมากขึ้นเรื่อย ๆ จนแทบจะกลายเป็นเนื้อเดียวกัน โดยเฉพาะด้านธุรกิจ พฤติกรรมผู้ใช้เปลี่ยนไป ธุรกิจขนาดใหญ่ย่อตัวลง ขณะที่แบรนด์ท้องถิ่นเติบโตมากขึ้น มีการแข่งขันสูงขึ้น

บริษัททีเอสไอ (ออนไลน์, 2565) ให้ความหมายของคำว่า “เน็กซ์นอร์มัล” หมายถึง การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของคนในสังคมทุกช่วงวัย หลังจากที่มีประสบการณ์ปรับตัวตามสถานการณ์โควิด 19 จนคุ้นชิน ทั้งในเรื่องการสื่อสาร การคิดและเรียนรู้ต่าง ๆ รอบตัว

เสกสันต์ พันธุ์บุญมี (ออนไลน์, 2565) ได้กล่าวถึงความหมายของ “เน็กซ์นอร์มัล” หมายถึง การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของประชาชนทุกเพศทุกวัย หลังจากที่ได้ปรับตัวกับสถานการณ์โควิด 19 เพื่อความอยู่รอด จนเกิดความคุ้นชิน ทั้งวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร และวิถีปฏิบัติ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

สรุป เน็กซ์นอร์มัล หมายถึง ความปกติใหม่ในการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ของประชาชนหลังโควิด 19 ที่มีรูปแบบของพฤติกรรมและทัศนคติของมนุษย์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะการเปิดรับเทคโนโลยี บริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น การอุปโภคบริโภคแบบออนไลน์ การติดต่อพบปะแบบไร้สัมผัส การดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพ และการแพทย์ที่พึ่งพาระบบดิจิทัล เป็นต้น ซึ่งตอบโจทย์เรื่องความสะดวกสบาย โดยมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล

ชุตินา สิริไพรวาน และคณะ (2561: 377) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับในสังคม ในด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม รวมถึงบุคลิกภาพทั้งภายในและภายนอกที่ดีงาม

แก้วมณี โสพิน และจรัส อติวิทยากรณ์ 2563 : 1310) ได้สรุปความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ความรู้สึกลึกซึ้ง คุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

ยุวเรศ ประคู่ และคณะ (2564 : 49) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ลักษณะของที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานให้เจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ

พรนิภา คงเพชรศักดิ์ และคณะ (2565 : 84) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่ดี ที่ควรแก่การยอมรับของสังคม

ฟิลลิเกียน และแวนนากัน (Pellegrino and Varnhagan, 1985 : 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ศักยภาพทางความรู้หรือทักษะที่ช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติตนได้สำเร็จ

ฮอดเกตต์ส (Hodgetts, 1999 : 57) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาว่า หมายถึง ลักษณะพิเศษหลายประการที่ปรากฏในตัวบุคคลจะมีความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

จากความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคเน็กซ์นอร์มัล หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบวิถีชีวิตปกติถัดไป ที่มีการนำเอาแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในองค์กร เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลของการบริหารการศึกษา

ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล

ในปัจจุบันเป็นยุคเน็กซ์นอร์มัล ที่มีการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ของประชาชน หลังโควิด 19 ที่มีรูปแบบของพฤติกรรมและทัศนคติของมนุษย์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะการเปิดรับเทคโนโลยี บริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับนันทก อุสุวรรณ (2565 : 76) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีมีคุณภาพจะต้องอาศัยองค์ประกอบในหลาย ๆ ด้านมาเป็นปัจจัยในการสนับสนุนการบริหารสถานศึกษา ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญก็คือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพราะจะเป็นตัวชี้วัดหรือทำให้เห็นถึงคุณสมบัติและพฤติกรรมประจำตัวของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแสดงออกมาผ่านกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา อาทิเช่น 1) การบริหารงานด้วยภูมิความรู้ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีหรือศาสตร์ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานเพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีเป้าหมาย เป็นไปตามหลักวิชาการ และได้รับการยอมรับจากสังคม 2) การบริหารงานด้วยด้วยภูมิธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา และใช้หลักธรรมในการบริหารสถานศึกษา เช่น พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 สัปปริสธรรม 7 เป็นต้น และ 3) การบริหารงานด้วยภูมิฐาน กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสมในด้านการสนทนาพูดคุย การแต่งกาย กิริยามารยาท ควบคุมอารมณ์ และการวางตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นต้น (ปริญญ์ วัชรสินธุ และชรัสศักดิ์ จิระตราชู. ออนไลน์. 2564)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล

จากการศึกษาบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีนักวิชาการและนักวิจัยได้อธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างหลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัย

จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล จากทัศนะและทฤษฎีของนักวิชาการหรือจากผลงานวิจัยที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล ในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

เต็มสิริ ทิพย์จันทา (2553 : 139) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู ผู้สอน กรณีศึกษา : โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 2) คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถและ 4) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

ชุติมา ศิริไพรวิน และคณะ (2561 : 377) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร 2) คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม 3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 4) คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ และ 5) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

ศุภัน พรเวียง (2562 : 329) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านการปฏิบัติตน 2) คุณลักษณะด้านความรู้ และ 3) คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

นที กอบการณา และคณะ (2562 : 47) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 2) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม 4) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ 5) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำในการทำงาน และ 6) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ

แก้วมณี โสพิน และจรัส อติวิทยากรณ์ (2563 : 1307) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของข้าราชการครู ในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 2) คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม 3) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ 4) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ

ยุวเรศ ประคู้ และคณะ (2564 : 49) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ 2) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 3) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ และ 4) คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม

พนิดา รัชฎาเพชร และตรีภูมินทร์ ตรีศรีสุวรรณ(2565 : 2359-2366) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ 2) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ 3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 4) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ 5) คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม

นันทกัศ อุสุวรรณ (2565 : 76) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ 2) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 3) คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม 4) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ

พรนิภา คงเพชรศักดิ์ และคณะ (2565 : 84) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ดังนี้ 1) คุณลักษณะด้านความสามารถทางสติปัญญา 2) คุณลักษณะด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน 3) คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ 4) คุณลักษณะด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) คุณลักษณะด้านการยอมรับและการยกย่องจากสังคม และ 6) คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ

สต็อกคิลล์ (Stogdill, 1974 : 75-76) กล่าวว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่ดีประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้ 1) ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย เป็นผู้แข็งแรง สง่างาม 2) ด้านพื้นฐานทางสังคม เป็นผู้ที่มีการศึกษาและมีสมรรถภาพทางสังคมดี 3) ด้านสติปัญญาและความสามารถ เป็นผู้บริหารที่มีสติปัญญาและความสามารถ มีไหวพริบในการตัดสินใจดี 4) ด้านบุคลิกภาพ เป็นผู้มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่นในการทำงาน สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง 5) ด้านคุณลักษณะที่สัมพันธ์กับงานเป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการทำงานมีความรับผิดชอบ และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ 6) ด้านคุณลักษณะทางสังคม และเป็นผู้ที่ปรารถนาจะร่วมมือกับคนอื่น มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ มีความฉลาดในการสังคม

ยุกัล (Yukl, 1998 : 132) ได้แบ่งกลุ่ม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างอารมณ์กับการแสดงออกบุคลิกภาพที่ดีจะเป็นผลดีกับการสร้างผลงานในสังคมบุคลิกภาพ 2) ด้านการจูงใจ เป็นการสร้างแรงผลักดันภายในของบุคคล ตามหลักพื้นฐาน คือ ต้องให้ตรงประเด็น ทำอย่างจริงจังและมีความต่อเนื่อง บทบาทขั้นพื้นฐานของการจูงใจก็คือ การอธิบายชี้แจงให้คนอื่นได้รู้จักเลือกวิธีการทำงานให้

ประสบผลสำเร็จ และ 3) ด้านทักษะ เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำอีกประการหนึ่ง คือ ทักษะและประสบการณ์จะทำให้งานของผู้นำสำเร็จและได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากบุคคลอื่น

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 51) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะผู้บริหารมี 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพยายาม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และคุณงามความดี 2) ด้านการจูงใจ ได้แก่ การทำงานและความต้องการของบุคคล ความสำเร็จของงานที่ทำ ความต้องการในอำนาจ และการสร้างคุณงามความดี 3) ด้านทักษะ (Skill) ทักษะและมีความสามารถในการปฏิบัติงาน การบริหารบุคลากร การรับรู้ และการบริหารงาน

สรุปได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล จากทัศนะของนักวิชาการจากแหล่งต่าง ๆ จำนวน 12 แหล่งดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมาสังเคราะห์ เพื่อเป็นข้อสรุปองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล โดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคเน็กซ์นอร์มัล ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล จากทัศนะนักวิชาการ

ตัวแปร	นักวิชาการ												สรุป
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. ด้านความรู้ความสามารถ	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√			10*
2. ด้านบุคลิกภาพ	√	√		√	√	√	√	√		√	√	√	10*
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	√	√		√	√	√	√	√		√			8*
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	√	√			√	√	√	√					6*
5. ด้านความเป็นผู้นำ		√		√	√		√	√	√				6*
6. ด้านการปฏิบัติตน				√									1
7. ด้านการปฏิบัติงาน				√					√				2
8. ด้านความเป็นผู้นำในการทำงาน					√								1
9. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ					√								1
10. ด้านความรับผิดชอบ									√				1

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	นักวิชาการ												สรุป
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
11. ด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น									√	√			2
12. ด้านการยอมรับและการยกย่องจากสังคม									√	√			2
13. ด้านคุณลักษณะทางร่างกาย เป็นผู้แข็งแรง สง่างาม										√			1
14. ด้านการจูงใจ											√	√	2
15. ด้านทักษะ											√	√	2

หมายเหตุ: [1= เต็มสิริ ทิพย์จันทา (2553 : 139), 2= ชุตินา ศิริไพรวรรณ และคณะ (2561: 377), 3 = สุบัน พรเวียง (2562 : 329), 4= นที กอบการณา และคณะ (2562 : 47), 5= แก้วมณี โสพิน และจรัส อติวิทยากรณ์ (2563:1310), 6= ยูเรศ ประคู้ และคณะ (2564 : 49), 7=พนิดา รัชฎาเพชร และตรีภุมินทร์ ตรีศรีศร(2565 : 2359-2366), 8=นันทกัต อุสุวรรณ (2565 : 76), 9=พริภา คงเพชรศักดิ์ และคณะ (2565 : 84), 10=Stogdill (1974 : 75-76), 11 = Yukl (1998 : 132), 12 = Hoy and Miskel (2001 : 51)]

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล จากทัศนะนักวิชาการ พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล มี 15 ตัวแปร เมื่อพิจารณาความถี่ของตัวแปร สรุปได้ว่า มีตัวแปร 5 ด้าน ที่มีความถี่สูงจำนวน 6-10 ความถี่ คือ 1) ด้านความรู้ความสามารถ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) ด้านความเป็นผู้นำ ดังนั้นในการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความเป็นผู้นำ มาเป็นแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความรู้ความสามารถ

ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานในสถานศึกษา อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงาน ทั้งการบริหารงานวิชาการ งานบริหารทั่วไป งานการเงินและพัสดุ และงานงบประมาณ การวางแผนในการดำเนินงานต่าง ๆ สร้างความร่วมมือร่วมใจ และสร้างความปลอดภัยในองค์กร มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ได้บังคับบัญชาและหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงชุมชนได้มีหน่วยงาน นักวิจัยและนักวิชาการการศึกษาได้กำหนดนิยามขององค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านความรู้ความสามารถ ดังนี้

เต็มลิริ ทิพย์จันทา (2553 : 139) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกรณีศึกษา : โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต และได้สรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง การมีความสามารถในการพัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันเสมอ ทั้งความรู้และข่าวสารต่าง ๆ มีการพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการการบริหารจัดการที่เป็นที่ยอมรับ พร้อม ๆ กับการเป็นนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง ตลอดจนมีความรู้ความสามารถที่จะก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของชุมชน ของสังคม และของโลก ด้วยการพัฒนาสถานศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ เพื่อสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารให้ประจักษ์แก่ทุกคน

ชุตินา ทิริไพรวาน และคณะ (2561 : 377) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 และได้สรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องเตรียมตัวเอง ให้มีความสามารถในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถทำความเข้าใจอย่างดีกับความจำเป็นกับการเปลี่ยนแปลง สามารถบริหารจัดการกับทรัพยากรให้เพียงพอกับการปฏิบัติงาน สามารถรับและทนกับความเลวร้าย สามารถมอบหมายงานให้เหมาะสมกับคนและเวลา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้อื่นพูดและสื่อสารอย่างชัดเจนถูกต้อง นอกจากนี้ต้องมีทักษะการวิเคราะห์และรู้งานในภาพรวมขององค์กรได้เป็นอย่างดี

สุบัน พรเวียง (2562 : 329) กล่าวถึง รูปแบบการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ว่า เป็นการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จากเอกสาร แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ หรือศึกษาหาความรู้ในเว็บไซต์ต่าง ๆ หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเป็นการพัฒนาโดยใช้การหนุนนำ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้บริหารที่มีประสบการณ์ตรง มาร่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาเป็นรายกรณี แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้

นที กอบการนา และคณะ (2562 : 47) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติและลักษณะที่สังเกต ได้ของผู้บริหารในการใช้เทคนิควิธี มีศิลปะ ในการบริหารงาน และสามารถนำความรู้ หลักการ แนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร สถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

แก้วมณี โสพิน และจรัส อติวิทยากรณ์ (2563 : 1310) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหาร สถานศึกษาที่พึงประสงค์ของข้าราชการครูในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้บริหารควรมีความรู้รอบด้าน สามารถเป็นที่ปรึกษาให้แก่ ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบมีความสามารถในการบริหารจัดการ สถานศึกษา สามารถแก้ไขปัญหาได้ดีในทุกสถานการณ์ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู สามารถครองตน ครองคน และครองงานได้ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

ยุวเรศ ประคู้ และคณะ (2564 : 49) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการ ปฏิบัติงาน ทำให้งานสำเร็จและมีคุณภาพ

พนิดา รัชฎาเพชร และศรัญญุมินทร์ ตริตริศวร (2565 : 2359 - 2366) ได้ศึกษาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ทางด้าน วิชาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยี มีทักษะการใช้ภาษา และเป็นผู้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก

นันท์กัท อู่สุวรรณ (2565 : 76) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูใน โรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้บริหารจำเป็นต้องเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีและ

พัฒนาการดำเนินงาน มีทักษะในการสื่อสารกับบุคคลภายในและภายนอกองค์กรอย่างสร้างสรรค์ และทันต่อเหตุการณ์ทั้งในด้านความรู้และข้อมูลข่าวสาร

พรนิภา คงเพชรศักดิ์ และคณะ (2565 : 84) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้บริหารจะต้องมีความรอบรู้ เป็นความรู้ที่ทันสมัยทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นที่ยอมรับให้กับบุคลากรภายในองค์กรได้

สต็อกคิลล์ (Stogdill. 1974 : 75 -76) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง คุณลักษณะทางสติปัญญาและความสามารถ (intelligent and ability) การมีความฉลาดรอบรู้ หมั่นศึกษา หาความรู้ใหม่ ๆ กล้าตัดสินใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรู้ความสามารถ สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการบริหารเป็นอย่างดี มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันเสมอ มีความฉลาดเฉลียวในการบริหารงานในสถานศึกษา สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์มีความรู้ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดี ในการทำงานของบุคลากรภายในองค์กร มีความรอบรู้ มีทักษะในการสื่อสารกับบุคลากรภายในและภายนอกองค์กรอย่างสร้างสรรค์ การมีใช้สถานศึกษาเป็นฐาน สามารถนำความรู้ใหม่ ๆ และเทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาองค์กรและบุคลากรภายในองค์กรให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กร และบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ในองค์กรให้เกิดความสมดุลได้

ด้านบุคลิกภาพ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ สมรรถภาพร่างกาย อารมณ์พฤติกรรมที่เป็นลักษณะนิสัยประจำตัว ที่น่าเลื่อมใส น่าเคารพศรัทธาและศุติ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหาร มีนักวิชาการหรือผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาอันพึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพไว้ดังต่อไปนี้

เต็มสิริ ทิพย์จันทา (2553 : 139) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูผู้สอน กรณีศึกษา : โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต และได้สรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ คือ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

สะอาด เหมาะสมกับกาลเทศะแล้วมีความน่าเชื่อถือ เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากกว่าข้ออื่นทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การแต่งกายเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถสังเกตเห็นได้ง่าย จากภายนอกการแต่งกายที่สะอาด มีความสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมตามกาลเทศะ จะทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความประทับใจและสร้างความน่าเชื่อถือได้

ชุตินา ศิริไพรวรรณ และคณะ (2561: 377) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และได้สรุปว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ คือ การแสดงออกถึงความมีบุคลิกภาพอย่างเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย สง่างาม มีความเต็มใจและต้องการปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตและมีความขยันอดทน

นที กอบการณา และคณะ (2562 : 47) กล่าวว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะทางสรีระทุกส่วนของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่รวมถึงการแสดงออกทางกายวาจากริยา ท่าทางสติปัญญาอารมณ์นิสัยใจคอ ความสามารถและพฤติกรรมส่วนอื่น ๆ ทุกอย่างที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่ต่างกัน

แก้วมณี ไสพิน และจรัส อติวิทย์ภรณ์ (2563 : 1310) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของข้าราชการครู ในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ผู้บริหารควรแต่งกายให้เหมาะสม สุภาพ เรียบร้อย ถูกกาลเทศะ มีบุคลิกภาพ ที่เหมาะสม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่น ๆ ได้ มีความสุภาพ อ่อนโยน สุขุม รอบคอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พุดจาไพเราะกับผู้บังคับบัญชา เป็นผู้เรียนรู้อยู่เสมอ รู้ทันเหตุการณ์ และรู้ทันโลก

ยูวเรศ ประคู้ และคณะ (2564 : 49) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่น่าเคารพ น่าเชื่อถือ ทั้งบุคลิกภาพภายใน เช่น มีความสุภาพ เรียบร้อย ใจเย็น สุขุม เป็นต้น และบุคลิกภาพภายนอก เช่น แต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ พุดจาไพเราะ เป็นต้น

พนิดา รัชฎาเพชร และตรีภูมิินทร์ ตรีตรีศวร (2565 : 2359 - 2366) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้แต่งการเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นผู้ที่มีลักษณะท่าทางร่าเริงแจ่มใส สุภาพอ่อน โยน เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ กระตือรือร้นในการทำงาน

นันทกั อุสุวรรณ (2565 : 76) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ผู้บริหารมีความเหมาะสมด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความน่าเชื่อถือ น่าเกรงขาม มีความเชื่อมั่นในตนเอง สุขุม รอบคอบ กล้าตัดสินใจ และตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท

สต็อกคิลล์ (Stogdill, 1974 : 75-76) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ตั้งตัวอยู่เสมอ ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ยุกต์ (Yukl, 1998 : 132) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลิกภาพ คือ แบบแผนพฤติกรรมของผู้นำ อันเป็นที่รับรู้ได้โดยทั่วไป เช่น ความกล้าแสดงออก ความกระตือรือร้น และลักษณะภายใน เช่น ความคิด ทักษะคติความสนใจ ที่ทำให้มีความแตกต่างจากคนอื่น

ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 51) กล่าวว่า บุคลิกภาพ (Personality) ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความบากบั่นและความพยายาม ความมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และคุณงามความดี

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์เจนอรัลล์ ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกทางกายของแต่ละบุคคล ซึ่งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งบุคลิกภาพที่สังเกตได้ง่าย ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา กิริยาท่าทาง น้ำเสียง คำพูด ความสามารถทางสมอง ทักษะการทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่มีบุคลิกภาพทางจิตที่สังเกตได้ค่อนข้างยาก ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ ความมุ่งหวัง อุดมคติเป้าหมาย และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีที่มาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละคน ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวเข้ากับ สิ่งแวดล้อม และเกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

ด้านคุณธรรมจริยธรรม

คำว่า คุณธรรมและจริยธรรมนั้นเป็นคำ ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ทั้งในวงการ การศึกษา สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนาทั่ว ๆ ไป อย่างไรก็ตามความหมายของคุณธรรมนั้น มักจะ ใช้ในลักษณะที่ครอบคลุมความหมายของจริยธรรมด้วย ทั้งในศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กล่าวคือ จริยธรรมเป็นการแสดงออกให้ผู้อื่นเห็นคุณธรรมที่มีอยู่ภายในจิตใจของแต่ละบุคคล นั้นเองได้มีผู้ศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมมา ดังนี้

เต็มสิริ ทิพย์จันทา (2553 : 139) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตาม ความคิดเห็นของครูผู้สอนกรณีศึกษา: โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต และได้สรุปว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือการที่ผู้บริหาร บริหารเป็นผู้นำในการบริหารองค์กรเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงทำให้ผู้บริหารมีความ รับผิดชอบในหน้าที่และมีความระมัดระวังในการกระทำ การพูด และการกระทำต่าง ๆ ที่จะส่งผล ต่อการบริหารงานของหน่วยงาน ดังนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนควรมีคุณธรรมจริยธรรมมีความ รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตนเอง มีความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และมีเหตุผล

บุศิมา สิริไพรวาน และคณะ (2561 : 377) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 และ ได้สรุปว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนตามหลักศาสนาและอยู่ในศีลธรรมอันดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส จริงใจ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย และประพฤติตน ให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคล อื่นได้

นที กอบการณา และคณะ (2562 : 47) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่เป็นอุปนิสัยที่ดีงาม โดยมิ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งเกิดจากการไตร่ตรองและมีจิตสำนึกที่ดีงาม อันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปและมีคุณค่าควรแก่ การนำไปดำเนินชีวิตหรือนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ

แก้วมณี โสพิน และจรัส อติวิทยากรณ์ (2563 : 1310) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหาร สถานศึกษาที่พึงประสงค์ของข้าราชการครูในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารควรมีความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่การงาน มีความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง ยึดมั่นหลักธรรมคำสอนในศาสนาที่ตนนับถือ และประพฤติตนอยู่ใน ศีลธรรมอันดี และมีความรับผิดชอบ

ยูเวเรศ ประคู้ และคณะ (2564 : 49) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารต้องมีความเที่ยงตรง ยุติธรรม รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง และเป็นผู้เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว

พินดา รัชฎาเพชร และตรีภูมิินทร์ ตรีตรีศวร (2565 : 2359 - 2366) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เป็นผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยในการรับฟังความคิดเห็นของร่วมงาน เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่การงาน และเป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณาต่อร่วมงาน

นันทกัถ อุสุวรรณ (2565 : 76) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ และผู้บริหารเป็นผู้ตรงต่อเวลา

สต็อกคิลล์ (Stogdill, 1994 : 75-76) กล่าวว่าคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การเป็นผู้มีความตั้งใจในการทำงาน มีความสามารถรับผิดชอบ และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จและเป็นผู้ที่ปรารถนาจะร่วมมือกับคนอื่น มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของร่วมงานคนอื่น ๆ มีความเฉลียวฉลาดในการสังคม

จากการศึกษาความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม สรุปได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคเน็กซ์นอร์มัล ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะด้านคุณสมบัติและแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนของผู้บริหาร ทั้งในด้านดีและด้านความถูกต้อง เป็นผู้มีความสุจริตทั้งทางกายวาจาและใจ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตา กรุณา มีความยุติธรรมต่อร่วมงานอย่างเสมอภาค เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภท และเป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญที่ผู้บริหารยุคเน็กซ์นอร์มัล จะต้องมีเพราะจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และองค์กรเกิดความเชื่อมั่น

ศรัทธา และให้เกิดการสนับสนุนอย่างไม่มีเงื่อนไข อันจะนำมา ซึ่งความสำเร็จขององค์กร ตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ได้ตั้งไว้

ด้านมนุษยสัมพันธ์

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้นำเสนอแนวคิดไว้ดังต่อไปนี้

เต็มสิริ ทิพย์จันทา (2553 : 139) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูผู้สอนกรณีศึกษา : โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต และได้สรุปว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความไม่ถือตัวกับเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากผู้บริหารเป็นบุคคลที่ต้องมีการพบปะสังสรรค์ทางสังคมตลอดเวลา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นที่เชื่อถือของทุกคน สามารถแก้ไข ปัญหาของผู้อื่นได้ มีความซื่อสัตย์ มีความอดทน เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย มีน้ำใจ และมีความจริงใจ

ชุตินา ศิริไพรวาน และคณะ (2561 : 377) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และได้สรุปว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีอัธยาศัยที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อผู้พบเห็น ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้ใต้บังคับบัญชา และการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

แก้วมณี โสพิน และจรัส อติวิทยากรณ์ (2563 : 1310) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของข้าราชการครู ในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้บริหารสามารถสร้างความเป็นทีมได้ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจ อัธยาศัยดี และให้เกียรติผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป มีการเสริมแรงในทางบวกอยู่เสมอ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความเข้าใจ ช่วยเหลือเอื้ออาทร และเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน

ยุวเรศ ประคู้ และคณะ (2564 : 49) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้บริหารมีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

พินดา รัชฎาเพชร และตรีภุมินทร์ ตรีตรีศวร (2565 : 2359 - 2366) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน เป็นผู้มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยดี พุดจาสุภาพกับทุกคนพบปะกับผู้ร่วมงานเป็นประจำ รับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ร่วมงานอย่างใจเย็น

นันทกัฏ อุสุวรรณ (2565 : 76) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 สรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสัมมาคารวะ เป็นนักฟังที่ดี ทำคนให้มีชีวิตชีวา ยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นผู้รู้จักควบคุมอารมณ์ของตน

จากการศึกษาความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ สรุปได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการสร้างและรักษาสัมพันธภาพ ความสัมพันธ์ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำคนให้มีชีวิตชีวายิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักควบคุมอารมณ์ของตน มีบุคลิกภาพที่ดีมีสัมมาคารวะเป็นนักฟังที่ดีรู้จัก ใช้คำ พูดหรือภาษาพูดให้เหมาะสม ไม่เป็นผู้เย่อหยิ่งถือตัว มีไมตรีจิตและมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อแผ่ แสดงความชื่นชมบุคคลอื่นด้วยความจริงใจ สนใจบุคคลอื่น ศึกษาความต้องการและความแตกต่างของบุคคลอื่น รู้จักทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นต้องการให้ผู้อื่นมีความสุขและอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราให้ความเคารพนับถือและให้ความร่วมมือที่ดี ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคเน็กซ์นอร์มัล ที่ผู้คนใช้เทคโนโลยี เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ มากขึ้น ถ้าผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีเครือข่ายกับผู้บริหารต่างโรงเรียน จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถติดตามข่าวสารหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ทันกับเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น

ด้านความเป็นผู้นำ

มีนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดไว้ดังต่อไปนี้

ชุตินา สิริไพรวรรณ และคณะ (2561 : 377) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 และได้สรุปว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา การยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนและให้ความสนใจ สวัสดิภาพ สวัสดิการ ความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา

นที กอบการณา และคณะ (2562 : 47) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำ หมายถึงผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่มีความรู้และรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ทุกฝ่ายกำลังร่วมมือกันปฏิรูปการศึกษา ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านการจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาตนเอง

แก้วมณี โสพิน และจรัส อติวิทยากรณ์ (2563 : 1310) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของข้าราชการครู ในเครือข่ายพันธปัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารสามารถสร้างความเป็นทีมได้ ต้องกล้าคิด กล้าตัดสินใจ ภายใต้อหุ้การที่ถูกต้อง เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กร มีความคิดทันสมัย ก้าวไกล

พนิดา รัชฎาเพชร และตรีภูมิมนตรี ตรีศิริสุวรรณ (2565 : 2359 - 2366) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้สร้างทีมงานได้ดี มีความสามารถในการตัดสินใจ มีไหวพริบ ปฏิภาณดีในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

นันทกัศ อู่สุวรรณ (2565 : 76) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารมีความเด็ดขาดในการตัดสินใจได้แม่นยำ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และมีความสามารถในการชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามได้

พรนิภา คงเพชรศักดิ์ และคณะ (2565 : 84) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้ และเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ

จากการศึกษาความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความเป็นผู้นำ สรุปได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็ทเวิร์กด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการเป็นผู้นำทางด้านความคิด

จิตวิญญาณและอุดมการณ์ของการทำงานจนได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานในการกระตุ้น โน้มน้าว เพื่อที่จะทำงานร่วมกันให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ภายใต้อำนาจที่ถูกต้อง และเมื่อมีปัญหา ก็จะมีความพร้อมที่จะเป็นผู้นำ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นที่พึ่งพิงให้กับเพื่อนร่วมงานได้ และมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กร มีความคิดทันสมัย ก้าวไกล

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล หมายถึง คุณลักษณะที่พึงมีของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ที่เปิดรับเทคโนโลยี บริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำให้การบริหารงานในองค์กรประสบความสำเร็จ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารการศึกษา เพื่อนำไปสู่ การบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร มีบรรยากาศการทำงานในองค์กรที่ดี ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ มีความเป็นผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต่อผู้อื่น เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้บริหาร 5 ด้าน คือ

ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานยุคเน็กซ์นอร์มัล ที่ผู้คนและสังคมมีวิถีชีวิตที่ผสานไปกับเครื่องมือดิจิทัลมากขึ้นเรื่อย ๆ มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันเสมอ มีความฉลาดเฉลียวในการบริหารงานในสถานศึกษา สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ มีความรู้ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดี ในการทำงานของบุคลากรภายในองค์กร มีความรอบรู้ มีทักษะในการสื่อสารกับบุคลากรภายในและภายนอกองค์กรอย่างสร้างสรรค์มีการใช้สถานศึกษาเป็นฐาน สามารถนำความรู้ใหม่ ๆ พัฒนาองค์กรและบุคลากรภายในองค์กรให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรและบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ในองค์กรให้เกิดความสมดุลได้

ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะอันแสดงออกทางกายของแต่ละบุคคล ซึ่งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันยุคเน็กซ์นอร์มัล เป็นยุคที่นำเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มต่าง ๆ เข้ามาปรับใช้ในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่ทันสมัย สามารถใช้เครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความเหมาะสมด้านกิริยา มารยาท ทั้งทางกายวาจาและใจ และมีความเหมาะสมด้านบุคลิกภาพทางอารมณ์ เพื่อเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัล

ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษายุคเน็กซ์นอร์มัล มีคุณลักษณะด้านคุณสมบัติและแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนของผู้บริหาร ทั้งในด้านดีและด้านความถูกต้อง เป็นผู้มีความสุจริตทั้งกาย วาจา และใจ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ตรงต่อเวลา มีความเมตตา กรุณา มีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาค เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภท และเป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคม

ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ทำตนให้มีชีวิตชีวา ยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักควบคุมอารมณ์ของตน รู้จักใช้คำพูดหรือภาษาพูดให้เหมาะสม ไม่เป็นผู้ถือตัว เย่อหยิ่ง มีไมตรีจิตและมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น โดยเฉพาะในยุคเน็กซ์นอร์มัลผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียนใกล้เคียง สร้างเครือข่าย เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานให้ง่ายยิ่งขึ้น

ด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัลมีความสามารถในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กร กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ภายใต้อหัตถ์การที่ถูกต้อง และเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับองค์กรได้

ประสิทธิผลของสถานศึกษา

ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบและเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยนับว่าเป็นการทำทนายในการดำเนินงานทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการศึกษาที่จะต้องกำกับและติดตามให้สถานศึกษามีประสิทธิผลต่อไป โดยประสิทธิผลของสถานศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของประสิทธิผล

นักวิชาการได้ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ภารดี อนันต์นาวี (2558 : 61) กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึง เครื่องมือหรือตัวแปรในการตัดสินใจว่าการบริหารของหน่วยงานหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง สามารถดำเนินงานจนบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงาน มีความเกี่ยวข้องกับผลงานที่องค์กรพึงประสงค์

บัญชา พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43) กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสำเร็จ

มยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล (2563 : 198) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง ผลลัพธ์หรือความสำเร็จในการดำเนินการใด ๆ โดยการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งเป้าหมายไว้

ณัฐศิษฐ์ จิตรจำนงค์ และคณะ (2565 : 369) ได้กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึง การที่องค์กรได้ดำเนินงานต่าง ๆ โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จนเกิดผลสำเร็จ และผลสำเร็จนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 193-199) ได้กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จของการทำงาน ที่บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร

กิบสัน และเจมส์ (Gibson and James. 1982 : 100) กล่าวว่า ประสิทธิผลเป็นเรื่องของการกระทำใด ๆ ที่มีเป้าหมายจะได้รับความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับงาน การกระทำหรือความพยายามจะมีประสิทธิผลสูงหรือต่ำนั้น ขึ้นอยู่กับว่าผลที่ได้รับตรงตามเป้าหมาย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และใช้พลังงานน้อยเพียงใด

ไชน์ (Schein.1970 : 177) ได้กล่าวถึง ประสิทธิผล หมายถึง สมรรถนะขององค์กรที่จะอยู่รอดเติบโต และต้องปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel. 2001 : 51) ได้กล่าวถึง ประสิทธิผลหมายถึงผลที่สำเร็จที่บรรลุตามจุดประสงค์ขององค์กรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิผล หมายถึงการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์องค์กร ซึ่งสามารถดูความสำเร็จได้จากความอยู่รอด ความเจริญเติบโตขององค์กรและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มาใช้ประโยชน์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

ความหมายของประสิทธิผลของสถานศึกษา

ในการบริหารงานสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นเครื่องมือบ่งชี้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารว่า การบริหารองค์กรหรือหน่วยงานใดงานหนึ่ง สามารถที่จะบริหารงานเหล่านั้น ไปจนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้มากน้อยเพียงใด จึงได้มีผู้ให้ความหมายของประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้หลากหลาย ดังนี้

ภารดี อนันต์ฉานวี (2558 : 61) กล่าวว่า ประสิทธิผลองค์กรคือ การที่องค์กรได้ดำเนินการใด ๆ โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จนเกิดผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้

บัญชา พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43) กล่าวว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาที่ทำงานร่วมกันจนบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

ณัฐศิษฏ์ จิตรจ้านงค์ และคณะ (2565 : 369) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาได้ดำเนินงานต่าง ๆ โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จนเกิดผลสำเร็จและผลสำเร็จนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ถูบบีบบังคับได้

พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 193-199) ได้สรุปความหมาย ประสิทธิภาพของสถานศึกษาไว้ว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถพัฒนาทัศนคติของนักเรียนในทางบวก ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกได้ รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

มอทท์ (Mott, 1972 : 305) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา หมายถึง ปริมาณของผลผลิตคุณภาพของผลผลิต ประสิทธิภาพของการทำงาน การปรับตัวขององค์กรให้ เข้ากับสภาพแวดล้อมและความยืดหยุ่นในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร

روبินส์ (Robbins, 2001 : 100) ให้มีความหมายว่า ประสิทธิภาพขององค์กร คือ ระดับที่องค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 51) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสามารถใช้ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการศึกษา จนทำให้ครูและนักเรียนเกิดความพึงพอใจ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

กล่าวโดยสรุป ประสิทธิภาพของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่ทำให้ครูและนักเรียนเกิดการเรียนรู้และความพึงพอใจ เป็นความสามารถในการแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ได้ทรัพยากรในการนำไปสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จนเกิดผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ควมมีประสิทธิภาพในการทำงาน การปรับตัวขององค์กรให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ความยืดหยุ่นในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ความสำคัญของประสิทธิภาพของสถานศึกษา

วรรณารด แสงมณี (2553 : 92) ได้กล่าวถึงความสำคัญของประสิทธิภาพของสถานศึกษาไว้ว่าความสำคัญของประสิทธิภาพขององค์กรนั้น มีอยู่หลายประการ ประการแรกคือ ด้านการตลาด ประสิทธิภาพจะเป็นแนวทางให้ผู้จัดการขยายตลาด เพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดได้ดียิ่งขึ้น ประการที่สอง ด้านการเงิน ประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้จัดการใช้เงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และประการที่สาม ด้านบัญชี ความมีประสิทธิภาพขององค์กร จะช่วยให้ผู้บริหารได้ข้อมูลที่สามารถช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการบริหารจัดการได้ดียิ่งขึ้น

การดี อนันต์นาวี (2558 : 61) ได้กล่าวถึงความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ว่า ประสิทธิผลมีความสำคัญต่อองค์กรดังนี้ 1) ช่วยตรวจสอบวัตถุประสงค์กับการจัดตั้งองค์กร เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการ 2) ประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมกับแผนงานที่กำหนดไว้ใน การดำเนินงานต้องมีการวางแผนกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ การจัดสรรงบประมาณ การใช้อำนาจหน้าที่ การบริหารการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน 3) การประเมินผลสำเร็จกับวัตถุประสงค์ โดยเปรียบเทียบผลงานที่ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้กับวัตถุประสงค์ขององค์กร ถ้าผลของงานสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ แสดงว่า องค์กรมีประสิทธิภาพ

บัญชา พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43) ได้สรุปความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ว่า สถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ยุวเรศ ประคู้ และคณะ (2564 : 49) กล่าวถึงความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ว่าระบบของสถานศึกษาจะมั่นคง เมื่อสร้างผลผลิตให้เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ประสิทธิผลของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ

พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 193-199) ได้สรุปความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ

ไพรส์ (Price. 1993 : 318) ได้กล่าวถึงความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ว่า ประสิทธิผลมีความสามารถในการดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปความสำคัญของประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้ว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งการที่จะกล่าวว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาคำนึงถึงแต่ผลสำเร็จที่จะเกิดขึ้นของงานเพียงอย่างเดียวย่อมไม่ถูกต้อง จะต้องพิจารณาลึกลงไปอีกว่าผลสำเร็จของงานนั้นสนองตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือไม่ โดยประเมินผลจากการดำเนินงานกับแผนงานที่กำหนด

องค์ประกอบของประสิทธิผลของสถานศึกษา

ประสิทธิผลของสถานศึกษาที่เป็นสิ่งชี้วัดความสำเร็จที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังนั้นในการวัด และประเมินผลประสิทธิผลของสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวัด และประเมินให้

ถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการศึกษาวัดและประเมินประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงการวัดประสิทธิผลองค์กรในลักษณะที่ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

ภารดี อนันต์นาวี (2558 : 61) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาพิจารณาได้จากแนวคิดตามแนวทางการพัฒนาเป้าหมาย แนวทางเชิงระบบ แนวทางเชิงกลยุทธ์กลุ่มที่เกี่ยวข้องแนวทางการแข่งขัน คุณค่า และต่อมาได้พัฒนาเป็นรูปแบบบูรณาการประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการพัฒนานักเรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียน ให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และ 4) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา

อรพรรณ ผู้จินดา (2558 : 47) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนวัดปทุมวนารามโดยใช้อรพรรณ โมเดล ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระ 2) ความพึงพอใจของผู้ปกครอง และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียน

อนงค์ อัจจงทอง (2559 : 41) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการพัฒนานักเรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียน ให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และ 4) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา

นฤมล เจริญพรสกุล และคณะ (2559 : 114) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านคือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 3) ความพึงพอใจในงานของครู 4) ความพึงพอใจในงานของผู้ปกครอง และ 5) ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

จตุรภัทร ประทุม และคณะ (2559 : 120) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 27 ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับตัว และพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และ 4) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา

ทิพมาศ คนตรีพงษ์ (2561 : 8) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน

บัญชา พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน

จักรวาล สุขดี และวิเชียร รุ้ยยืนยง (2565 : 121) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2) ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา

ณัฐศิษฏ์ จิตรจำนงค์ และคณะ (2565 : 369) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการพัฒนาปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม 4) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน

พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 193 - 199) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	นักวิชาการ													สรุป
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
13. ด้านความพอใจในการทำงานของครู				√										1

หมายเหตุ : [1 = ภารดี อนันต์นาวิ (2558 : 61), 2 = อรพรรณ ตูจันดา (2558 : 47), 3 = อนงค์ อางจงทอง (2559 : 41), 4 = นฤมล เจริญพรสกุล และคณะ (2559 : 114), 5 = จตุรภัทร ประทุม และคณะ (2559 : 120), 6 = ทิพมาศ คนตรีพงษ์ (2561 : 8), 7 = บัญชา พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43), 8 = จักรวาล สุขดี และวิเชียร รุ้ยยืนยง (2565 : 121), 9 = ณัฐศิษฏ์ จิตรจ้านงค์ และคณะ (2565 : 369), 10 = พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 193-199), 11 = มอทท์ (Mott. 1972 : 305), 12 = ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel. 2001 : 51), 13 = เครียตเนอ์ และคินิคกิ (Kreitner and Kinicki. 2007 : 153)]

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสถานศึกษาจากทัศนะนักวิชาการ พบว่ามีประสิทธิภาพของสถานศึกษา 13 ตัวแปร เมื่อพิจารณาความถี่ของตัวแปรสรุปได้ว่า มีตัวแปร 4 ด้าน ที่มีความถี่สูงจำนวน 10 – 12 ความถี่ คือ 1) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียน ให้มีทัศนคติทางบวก 3) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา 4) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ดังนั้น ในการศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผู้วิจัยจึงได้สรุปตัวแปรออกมาทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียน ให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม 4) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา มาเป็นแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ภารดี อนันต์นาวี (2551 : 216) กล่าวว่า ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสามารถดำเนินงานในสถานศึกษา ทั้งการบริหารจัดการเรียนการสอนจนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ซึ่งพิจารณาได้จากเกรดเฉลี่ย โดยรวมของนักเรียนจำนวนร้อยละของนักเรียนที่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ความสามารถทางวิชาการของนักเรียน รวมถึงความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

อรพรรณ ตู้จินดา (2558 : 47) กล่าวถึงความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอดคล้องกับการบริหาร โรงเรียนให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการพัฒนากระบวนการบริหาร การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การประสานงาน การใช้อำนาจ การใช้แรงกระตุ้นการติดต่อสื่อสาร การกำกับติดตาม การนิเทศ การประเมินผล การควบคุมคุณภาพและการมีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงการจัดองค์กรในฐานะเป็นระบบซึ่งมีองค์ประกอบในลักษณะของปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการ ผลผลิต ผลย้อนกลับ และสภาพแวดล้อมจะต้องมองปัญหาให้กว้างมีการวางแผนเตรียมรับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

อนงค์ อัจจงทอง (2559 : 41) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดของมอทท์ (Mott, 1972) และสรุปไว้ว่า คือปริมาณและคุณภาพของนักเรียน ประสิทธิภาพของการศึกษาที่สร้างความเชื่อมั่นได้สูง โดยวัดความนิยมจากชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน

นฤมล เจริญพรสกุล และคณะ (2559 : 114) กล่าวถึงความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงไว้ว่า นักเรียนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ประกอบด้วยพฤติกรรมด้านการเรียนของทีตินักเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

จตุรภัทร ประทุม และคณะ (2559 : 120) กล่าวว่า ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ร่วมกันพัฒนาปรับเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินงานทั้งด้านวิชาการ การเรียนการสอน เพื่อให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าทันกับ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป สามารถดำเนินงานในสถานศึกษา ทั้งการบริหารจัดการเรียนการสอน จนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

ทิพมาศ คนตรีพงษ์ (2561 : 8) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 สรุปได้ว่า ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง การที่โรงเรียนมีนักเรียนเข้าเรียนจำนวนมากและมีคุณภาพของผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์สูง ทำให้นักเรียนมีโอกาสในการศึกษาต่อในสถาบันชั้นสูงได้เป็นจำนวนมาก

บัญชา พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้กล่าวว่า ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ความสามารถของโรงเรียนในการผลิตนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตรงตามความคาดหวัง ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีความสนใจในการศึกษาเล่าเรียน มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ สูงขึ้นอย่างน่าพอใจ

จักรวาล สุขดี และวิเชียร รุ้ยีนง (2565 : 121) กล่าวถึง ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ความสามารถในการบริหาร โรงเรียน และด้านการจัดการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพจนทำให้นักเรียนส่วนมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความคล่องแคล่ว มีความชำนาญการใช้ทักษะหรือประยุกต์ให้ความรู้ต่าง ๆ และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน อันมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งต้องอาศัยทักษะและความรอบรู้ โดยการสังเกตหรือวัดด้วยแบบทดสอบต่าง ๆ แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

ณัฐศิษฐ์ จิตรจ้านงค์ และคณะ (2565 : 369) กล่าวว่า ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สามารถดำเนินงานในโรงเรียน จนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ให้ได้ผลตรงตามจุดหมายของการเรียนการสอน ตรงตามเนื้อหาสาระ

พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 193-199) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง การพัฒนานักเรียนจนสามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน จนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

มอทท์ (Mott, 1972 : 305) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น หมายถึง ปริมาณ และคุณภาพของนักเรียน เป็นประสิทธิผลของการศึกษาที่สร้างความเชื่อมั่นได้สูง โดยวัดความนิยมจากชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ประการหนึ่งได้แก่ สถานศึกษานั้น มีนักเรียนเข้าเรียนมีปริมาณมากและคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์สูง โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนความสามารถในการศึกษาต่อในสถาบันชั้นสูงได้เป็นจำนวนมาก

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel. 2001 : 51) ได้กล่าวว่า การบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากการศึกษาความหมายของประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สรุปได้ว่า ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการผลิตนักเรียนให้มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ศึกษาต่อในสถานศึกษาที่สูงขึ้นได้ สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

ภารดี อนันต์นารี (2558 : 61) กล่าวว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง การที่ครูและผู้บริหารสามารถดำเนินการในการสถานศึกษา ทั้งการบริหารและการอบรมคุณธรรมของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยที่ดี และทำให้นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาเล่าเรียน เป็นที่พอใจของผู้ปกครอง

อนงค์ อัจจงทอง (2559 : 41) ศึกษาการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกตามแนวคิดของมอทท์ (Mott. 1972) และสรุปไว้ว่าคือความคิดเห็น ทำที่ความรู้สึกร หรือพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการศึกษาแสดงออกในทางที่ดีงามสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

จตุรภัทร ประทุม และคณะ (2559 : 120) กล่าวว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสามารถดำเนินการบริหารและการอบรมคุณธรรมของนักเรียนนอกจากการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยที่ดีและทำให้นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเองมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาเล่าเรียน

ทิพมาศ คนตรีพงษ์ (2561 : 8) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 สรุปได้ว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูผู้สอน ดำเนินการเสริมสร้างให้นักเรียนมีความคิดเห็นทำที่ ความรู้สึกรหรือพฤติกรรม แสดงออกในทางที่ดีงาม สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

บัญญัติ พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้กล่าวว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง ความสามารถของ

โรงเรียนในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีจิตใจกว้างขวาง ไม่ทำตนต่อต้าน หรือ ถดถอยหนีสังคม ใจเย็น มีเหตุผล ยอมรับกติกาของสังคมที่กำหนดขึ้น และปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

จักรวาล สุขดี และวิเชียร รุ่งเย็นง (2565 : 121) กล่าวถึง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูผู้สอนภายในโรงเรียนได้ ดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ที่สอดคล้องระหว่างความคิดหรือความรู้ ความรู้สึก ความเชื่อ ความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังจากที่บุคคลมีประสบการณ์กับสิ่งเหล่านั้นมา ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ บุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรม หรือกำหนดปฏิกิริยาของบุคคลต่อสิ่งเหล่านั้น

ณัฐศิษฐ์ จิตรจางค์ และคณะ (2565 : 369) กล่าวว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง การที่ครูและผู้บริหารสามารถดำเนินการในสถานศึกษา เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยที่ดี และทำให้นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาเล่าเรียน มีความมั่นคงทางจิตใจมีเหตุผลยอมรับกฎกติกาของสังคมที่ได้กำหนดขึ้น และปฏิบัติด้วยความจริงใจ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของส่วนร่วม

พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 193 - 199) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง การดำเนินการด้านการบริหาร และอบรมคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย เพื่อทำให้นักเรียนรู้จักตนเองและมีทัศนคติที่ดี ต่อการศึกษา

มอทท์ (Mott. 1972 : 305) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการศึกษาแสดงออก ในทางที่ดีงามสมเหตุสมผล และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม การศึกษานอกจะสร้างเสริมความเจริญให้บุคคลทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงพัฒนาการส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับวัย ด้านสติปัญญามีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีความคิดอย่างสร้างสรรค์ด้านสังคม

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel. 2001 : 51) ได้กล่าวว่า การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก คือ การที่ครูและผู้บริหารสามารถอบรมคุณธรรมของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยที่ดี และทำให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

จากการศึกษาความหมายของประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สรุปได้ว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง การที่ครูและผู้บริหารสามารถดำเนินการในการสถานศึกษา ทั้งการบริหาร

และการอบรมคุณธรรมของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยที่ดี มีความกระตือรือร้นต่อการศึกษา ประพฤติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการทำงานและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน ใช้สติปัญญาในการทำงานและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา

การดี อนันต์นาวิ (2558 : 61) กล่าวว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูในการร่วมพัฒนา เปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงาน ทั้งด้านวิชาการ การเรียนการสอน เพื่อให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพิจารณาจากการยอมรับของครูต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ ทั้งการบริหารและการเรียนการสอนความสามารถความเร็วของครูต่อการพัฒนา หรือปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานของตนเอง ความกระตือรือร้นของครู ที่จะปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการปรับปรุงหรือพัฒนาสถานศึกษา

อนงค์ อัจจงทอง (2559 : 41) ศึกษาการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาตามแนวคิดของมอทท์ (Mott, 1972) และสรุปไว้ว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา คือ การพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์กร รูปแบบ บริหารงาน และการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครูต้อง เป็นนักพัฒนา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

จตุรภัทร ประทุม และคณะ (2559 : 120) กล่าวว่า การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนงานวิชาการ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาจะเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร การบริหารวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งสำหรับสถานศึกษา การปฏิบัติงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของบุคลากรแสดงถึงประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพที่พึงปรารถนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ทิพมาศ คนตรีพงษ์ (2561 : 8) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 สรุปได้ว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งโรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่ทำให้เกิดการเรียนการสอนอย่างสมบูรณ์ การจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลนั้น โรงเรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียนจะต้องสอดคล้องและทันสมัย ทันกับความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน ควรมีนวัตกรรมและสื่อการสอนใหม่ ๆ มีการค้นคว้าและพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การสอนอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้สะอาดร่มรื่น เพื่อให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการและเกิดบรรยากาศการเรียนรู้

บัญชา พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้กล่าวว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถของโรงเรียนในการปรับตัวให้ทันสมัย ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการปรับปรุงอาคารสถานที่ ด้านสิ่งแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละช่วงวัย

จักรวาล สุขดี และวิเชียร รุ้ยนียง (2565 : 121) กล่าวถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูผู้สอนภายในโรงเรียนมีการร่วมมือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ที่แตกต่างจากเดิม เกี่ยวกับ โครงสร้างโรงเรียนหรือสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในต่างมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ช่วยกระตุ้นให้โรงเรียนก้าวหน้าและเจริญเติบโตมากขึ้น หรือความสามารถของโรงเรียนที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอก ในฐานะที่โรงเรียนเป็นองค์กรมีลักษณะเป็นระบบเปิด จึงต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้โรงเรียนอยู่รอด โดยต้องพัฒนาองค์กรให้สามารถทำหน้าที่และดำเนินการต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ณัฐศิษฏ์ จิตรจ้านงค์ และคณะ (2565 : 369) กล่าวว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูในการร่วมพัฒนา เปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงาน จะต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษาจะต้องสอดคล้อง และทันสมัยกับความเจริญก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงนโยบายของสถานศึกษา ไม่ควรยึดตายตัวจนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ จะทำให้ล้าสมัย เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้

พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 193 - 199) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารและครูในโรงเรียนร่วมมือกันพัฒนา ปรับเปลี่ยนในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านบริหาร การเรียนการสอน การปรับหลักสูตร และการพัฒนาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

มอทท์ (Mott.1972 : 305) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาในองค์กรต่าง ๆ จะประกอบด้วยคน และงาน สถานศึกษาซึ่งถือว่าเป็นองค์กรทางการศึกษาย่อมประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน และนักการศึกษาทำให้เกิดการเรียนการสอนอย่างสมบูรณ์การจัดการการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 51) ได้กล่าวว่า การพัฒนาสถานศึกษา คือ ผู้บริหารและครูสามารถร่วมกันบริหารจัดการศึกษาให้มีความก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพิจารณาจากหลักสูตรของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับ บริบท ของสถานศึกษาและชุมชนทันสมัยต่อสภาพแวดล้อม ในปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีการวัดผลประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

จากการศึกษาความหมายของประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา สรุปได้ว่าความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูในการร่วมพัฒนา เปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงาน ทั้งด้านวิชาการ การเรียนการสอน เพื่อให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคเน็กซ์นอร์มัล โดยพิจารณาจากหลักสูตรของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน ทันสมัยต่อสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีการวัดผลประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

ภารดี อนันต์นารี (2558 : 61) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของครูและผู้บริหารที่ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียนการสอน การปกครองนักเรียนและงานที่รับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

อนงค์ อัจจงทอง (2559 : 41) ศึกษาการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาตามแนวคิดของมอทท์ (Mott, 1972) และสรุปไว้ว่า คือการดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดความราบรื่น เรียบร้อยและเจริญก้าวหน้า พยายามสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เกิดความเป็นมิตร ให้ความร่วมมือร่วมใจแก่บุคลากรทุกฝ่าย

จตุรภัทร ประทุม และคณะ (2559 : 120) กล่าวว่า สถานศึกษาดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา ประสานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถานศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นในเขตพื้นที่การศึกษา

ทิพมาศ คนตรีพงษ์ (2561 : 8) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 สรุปได้ว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียนการสอน การปกครองนักเรียนและงานรับผิดชอบอื่น ๆ ด้วยความร่วมมือร่วมใจ ทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

บัญชา พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของโรงเรียนในการกำหนดรูปแบบการบริหารงานให้เหมาะสมกับขนาดของภารกิจ การประสานงาน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย และการพัฒนาศักยภาพของบุคคลตามแนวทางที่เหมาะสม

จักรวาล สุขดี และวิเชียร ฐิ์ยืนยง (2565 : 121) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมีความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และความคิด มาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาที่สลับซับซ้อนอย่างมีคุณภาพ และประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการเลือกใช้วิธีการหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ทั้งด้านการเรียนการสอน และงานรับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียน

ณัฐศิษฏ์ จิตรจันทงศ์ และคณะ (2565 : 369) กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของครูและผู้บริหารที่ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องสามารถบริหารความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะมีผลดีต่อการพัฒนางาน ความสามารถในการแก้ปัญหสถานศึกษาในระดับที่เหมาะสม จะมีผลดีต่อการพัฒนางาน สามารถโน้มน้าวความคิด ค่านิยม ความต้องการแต่ละเป้าหมายที่ต่างกัน ให้ปรับเปลี่ยนไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 :193 - 199) ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารและครูในโรงเรียนร่วมกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

มอทท์ (Mott, 1972 : 305) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา องค์กรต่าง ๆ หรือสถานศึกษาในการบริหารงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ การกำหนดรูปแบบการบริหารงานภายในสถานศึกษา แต่ไม่ว่าจะมีรูปแบบการบริหารงานแบบใด ก็ตามในการทำงานของสถานศึกษาย่อมประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่เป้าหมายคือ การมุ่งถึงความสำเร็จสูงสุด ที่เกิดจากการทำงานบทบาทหน้าที่เป็นส่วนประกอบรองลงมาเพื่อ ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การประสานงานเป็นแนวทางของความร่วมมือในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเกิดความเรียบร้อย และกิจกรรมคือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 51) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหา ภายในสถานศึกษา คือ ความสามารถของครูและผู้บริหารที่ร่วมกันแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ทั้งด้าน การเรียนการสอน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและงานที่รับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้

จากการศึกษาความหมายของประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความสามารถ ในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา สรุปได้ว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูที่ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาดังต่าง ๆ ในยุคเน็กซ์นอร์มัล ทั้งด้านการเรียน การสอน การปกครองนักเรียนและงานที่รับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถ ปฏิบัติงานได้บรรลุ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา มีการสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การยกย่องชมเชยหรือการให้รางวัล ในบางโอกาส สร้างบรรยากาศใน สถานศึกษาให้เกิดความเป็นมิตรให้ความร่วมมือร่วมใจแก่บุคลากรทุกฝ่าย

สรุปได้ว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่บรรลุ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่ทำให้ครูและนักเรียนเกิดการเรียนรู้และ ความพึงพอใจ เป็นความสามารถในการแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ได้ทรัพยากร ในการนำไปสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จนเกิดผลสำเร็จบรรลุ ตามเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ ความมีประสิทธิภาพในการทำงาน การปรับตัวขององค์กรให้เข้ากับ สภาพแวดล้อม ความยืดหยุ่นในการดำเนินการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและ เหมาะสมกับเหตุการณ์ในปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ ในการทำงานของสถานศึกษา ประกอบด้วยประสิทธิผลของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ

ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสามารถดำเนินงานในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับจัดการเรียนการสอนที่มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ จนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และนักเรียนมีโอกาสในการศึกษาต่อในสถาบันชั้นสูงได้เป็นจำนวนมาก

ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง ครูและผู้บริหารสามารถดำเนินการในสถานศึกษา ทั้งการบริหารและการอบรมคุณธรรมของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยที่ดี มีความกระตือรือร้นต่อการศึกษา ประพฤติตนตามระเบียบวินัยของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการทำงานและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน ใช้สติปัญญาในการทำงานและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารและครู มีความสามารถร่วมกันปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้บริหารและครูต้อง เป็นนักพัฒนา นักคิด นักทำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนประกอบเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียนในยุคเน็ทเจเนอเรชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารและครูมีความสามารถที่จะร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการเรียนการสอน ปัญหาการปกครองนักเรียนและงานที่รับผิดชอบอื่น ๆ มีการให้กำลังใจกันในการปฏิบัติงาน เช่น การยกย่อง ชมเชยหรือการให้รางวัลในบางโอกาสและสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เกิดความเป็น กัลยาณมิตร

บริบทสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

สภาพและข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 เป็นองค์กรทางการศึกษาที่ตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 มาตรา 33 วรรคสอง “ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา” และ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา พ.ศ. 2560 ข้อ 6 ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคือ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ กลุ่มบริหารงานบุคคลกลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มกฎหมายและคดีหน่วยตรวจสอบภายใน

ส่วนเขตพื้นที่บริการ มีจำนวน 5 อำเภอได้แก่ อำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านค่าย อำเภอปลวกแดง อำเภอบ้านฉาง และอำเภอนิคมพัฒนา สถานที่ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 1/24 ถนนบางจาก ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 รายงานจัดการศึกษาประจำปี 2564. 2564 : 2 - 5)

วิสัยทัศน์

คุณธรรมนำสังคมแห่งการเรียนรู้ สู่คุณภาพผู้เรียนและชีวิตอย่างสมดุลรักษาระยะของ บนวิถีประชาคมโลก

1. คุณธรรมนำสังคมแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการศึกษาที่บูรณาการ เรื่องคุณธรรม จริยธรรมไว้ในหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. คุณภาพผู้เรียน หมายถึง การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดในหลักสูตรทุกระดับ โดยผู้เรียนมีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด
3. ชีวิตอย่างสมดุล หมายถึง จัดการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ และทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. รักษาประเพณี หมายถึง การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความเป็นระยอง เช่น ภาษาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม
5. บนวิถีประชาคมโลก หมายถึง จัดการศึกษาโดยการส่งเสริมให้รู้ เข้าใจ และสื่อสารภาษา รวมถึงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ระเบียบกฎหมายที่ควรรู้ สังคม เศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอาเซียน และให้ครอบคลุมถึงด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของทุกประเทศในโลกเรียนรู้ผลประโยชน์ของรัฐและสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศด้วย

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาที่บูรณาการเรื่องคุณธรรม จริยธรรมไว้ในหลักสูตรและ กระบวนการจัดการเรียนรู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. จัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดในหลักสูตรทุกระดับ โดย ผู้เรียนมีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ เป็นไปตามที่กำหนด

3. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้และมีทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงการนำศาสตร์ของพระราชามาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

4. จัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความเป็นระของ เช่น ภาษาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม

5. จัดการศึกษาโดยการส่งเสริมให้ผู้เข้าใจและสื่อสารภาษา รวมถึงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ระเบียบกฎหมายที่ควรรู้ สังคมเศรษฐกิจของประเทศ กลุ่มอาเซียน และให้ครอบคลุมถึงพหุบัติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของทุกประเทศในโลก เรียนรู้ผลประโยชน์ของรัฐและสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศด้วย

6. พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา

เป้าประสงค์

ผู้เรียนมีคุณภาพ มีคุณธรรม รักและภูมิใจในความเป็นระของ สามารถ ดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมโลกอย่างมีความสุข

เป้าประสงค์การจัดการศึกษาแต่ละระดับ

ระดับปฐมวัย : รักระของ มองประชาคมโลก

ระดับประถมศึกษา : ภูมิใจในความเป็นระของ รู้จักประชาคมโลก

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น : รักระของอยู่ร่วมกับประชาคมโลก

ด้านคุณภาพการศึกษา

คุณภาพด้านการศึกษา เป็นผลมาจากการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดระของ เห็นความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน โดยมีความรู้ความสามารถ สมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยแสดงผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ในสังกัด สรุปได้ดังนี้

1. คะแนนร้อยละเฉลี่ยของผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สพ.ระของ เขต 1 เปรียบเทียบแบบอิงกลุ่ม (เทียบกับคะแนนร้อยละเฉลี่ยของระดับต่าง ๆ) พบว่าทุกวิชาสูงกว่าระดับ สพฐ. แต่ต่ำกว่าระดับประเทศ เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายวิชาพบว่า รายวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศมากที่สุด โดยต่ำกว่า 1.05 คะแนน รองลงมาคือ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มีคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ 0.82 0.24 และ 0.0.23 ตามลำดับ

2. คะแนนร้อยละเฉลี่ยของผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สพ.ระยอง เขต 1 เปรียบเทียบแบบอิงเกณฑ์ (เทียบกับคะแนนร้อยละเฉลี่ยร้อยละ 50) พบว่า ทุกรายวิชามีคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายวิชาพบว่า วิชาภาษาไทยมีคะแนนร้อยละเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ 49.56 รองลงมาคือวิชาภาษาอังกฤษ และวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนร้อยละเฉลี่ย 38.17 และ 36.60 ตามลำดับ ส่วนวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 34.07 รายละเอียดแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลการทดสอบโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามปีการศึกษาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 ปีการศึกษา

ปีการศึกษา	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	เฉลี่ยภาพรวม
2560	47.29	35.61	36.82	39.56	39.82
2561	57.66	40.05	37.64	41.42	44.19
2562	49.91	33.50	33.03	36.30	38.19
2563	58.19	43.11	30.47	39.78	42.89
2564	49.56	38.17	36.60	34.07	39.6
ผลต่าง ปีการศึกษา 2563/2564	- 8.63	- 4.94	+ 6.13	- 5.71	- 3.29
ร้อยละของ ผลต่าง	- 17.41	- 12.94	+ 20.12	- 16.76	- 8.31

จากตาราง 3 พบว่า

1. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบระหว่างปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมปีการศึกษา 2564 ลดลง เฉลี่ยร้อยละ 8.31
2. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบจำแนกรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ระหว่างปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 พบว่าคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาปีการศึกษา 2564 ลดลง ยกเว้นรายวิชาคณิตศาสตร์ที่สูงกว่าปีการศึกษา 2563 เฉลี่ยร้อยละ 20.12 และรายวิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยลดลงสูงสุดที่ร้อยละ 17.41

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ของ สพป.ระยอง เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. คะแนนร้อยละเฉลี่ยของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 สพป.ระยอง เขต 1 เปรียบเทียบแบบอิงกลุ่ม (เทียบกับคะแนนร้อยละเฉลี่ยของระดับต่าง ๆ) พบว่า ทุกรายวิชามีคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนร้อยละเฉลี่ยระดับ สพฐ. และระดับประเทศ เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายวิชาพบว่า รายวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำกว่าระดับ สพฐ. และระดับประเทศ มากที่สุด คือ 4.41 และ 4.13 ตามลำดับ

2. คะแนนร้อยละเฉลี่ยของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 สพป.ระยอง เขต 1 เปรียบเทียบแบบอิงเกณฑ์ (เทียบกับคะแนนร้อยละเฉลี่ยร้อยละ 50) พบว่า ทุกรายวิชามีคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายวิชาพบว่า รายวิชาภาษาไทยมีคะแนนร้อยละเฉลี่ยสูงที่สุด คือ 49.01 รองลงมาคือวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนร้อยละเฉลี่ย 31.44 และ 27.15 ตามลำดับ ส่วนวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนร้อยละเฉลี่ยต่ำสุดคือ 20.34 รายละเอียดแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลการทดสอบโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามปีการศึกษาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 ปีการศึกษา

ปีการศึกษา	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	เฉลี่ยภาพรวม
2560	45.31	27.54	22.17	30.77	31.45
2561	49.99	25.73	25.40	33.73	33.71
2562	52.20	29.73	22.34	28.67	33.24
2563	50.20	29.50	20.56	27.39	31.91
2564	48.01	27.17	20.03	29.15	31.09
ผลต่างปีการศึกษา 2563/2564	- 2.19	- 2.33	- 0.53	+ 1.76	- 0.82
ร้อยละของผลต่าง	- 4.56	- 8.58	- 2.65	+ 6.42	- 2.64

จากตาราง 4 พบว่า

1. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบระหว่างปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมปีการศึกษา 2564 ลดลง เฉลี่ยร้อยละ 2.64
2. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบจำแนกรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ระหว่างปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 พบว่าคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาปีการศึกษา 2564 ลดลง ยกเว้น รายวิชาวิทยาศาสตร์ที่สูงกว่าปีการศึกษา 2563 เฉลี่ยร้อยละ 6.42

แนวทางการพัฒนาการศึกษา ปีการศึกษา 2565

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 และโรงเรียนในสังกัด ควรพิจารณาดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลรายโรงเรียนถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา และนำผลที่ได้ไปกำหนดเป็นนโยบาย สำหรับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย วางแผนเร่งรัดและกำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามรายมาตรฐานของแต่ละสาระวิชา โดยจัดลำดับความสำคัญในการเร่งพัฒนาผู้เรียน เพื่อการประเมินผลระดับชาติ ตลอดจนกำหนดแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยจัดหาอุปกรณ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เร็วและแรง สำหรับรองรับการเรียนการสอนออนไลน์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ที่ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประสบความสำเร็จ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่หลากหลายตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร และสอดคล้องกับผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพในทุกระดับชั้น จัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือและจัดสรรเครื่องมือ สื่อการเรียนรู้ ปรับปรุงวิธีจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อระดมทรัพยากรในการสนับสนุนการจัดการศึกษา จัดกิจกรรมถอดบทเรียนจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผลการทดสอบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อ ยกย่องเชิดชูเกียรติ หรือให้รางวัลแก่ครูผู้สอนและนักเรียนที่มีพัฒนาการทางผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างชัดเจน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรอื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

กู๊ดฮาร์ท (Goodhart. 1991 : 2214 - A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมความเป็นผู้นำ และประสิทธิผลของโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์และสามารถทำนาย ประสิทธิภาพของโรงเรียน เครื่องมือประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ความสำเร็จทางวิชาการ ความสำเร็จของโรงเรียน และความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหาร และพบว่า การบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารที่มีพฤติกรรมเน้นงานวิชาการมากที่สุดจะเป็นสิ่งสำคัญต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และงานวิชาการ

นิวบี (Newby. 1998 : 88-A) ได้ศึกษาการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) ในโรงเรียนประถมศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้ระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรและโรงเรียนที่ไม่ใช้ โดยสำรวจ จากโรงเรียนที่ใช้และไม่ใช้ระบบการบริหารคุณภาพประเภทละ 4 โรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่แตกต่างกัน โรงเรียนที่ใช้ระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) จะบริหารงานตามความต้องการ ความพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน บุคลากรทุกฝ่ายมีความร่วมมือกัน จึงทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ

ทอฟฟ์ (Taff. 1998: 4286 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทพฤติกรรมของผู้บริหารและ ความสำเร็จของโรงเรียน โดยศึกษาเพื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนจากครู 536 คนใน 25 โรงเรียน เป็นครูที่สอนเต็มเวลาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐอะลาบามา สหรัฐอเมริกา พบว่า บทบาทพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมีผลต่อการประสบความสำเร็จของโรงเรียน

แมกนสัน (Magunson. 2006) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาในสหรัฐอเมริกา พบว่า คุณลักษณะด้านวิชาชีพ มีดังนี้ ความสามารถในการติดต่อประสานงานและเข้ากับผู้อื่นได้ มีความรู้ความสามารถในวิชาการ บริหารเป็นอย่างดี ความสามารถในการมอบหมายให้ผู้อื่น ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ดี มีการตัดสินใจ ความสามารถในการยอมรับในการปฏิบัติงานของผู้อื่น ความสนใจในบุคคลอื่น ๆ ความสามารถในการวางแผนและจัดระเบียบการรู้จักใช้อำนาจหน้าที่อย่างเหมาะสม

โอดส์สัน (Olsson, 2012 : 3) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำความคิดสร้างสรรค์และทฤษฎีการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำ และสมาชิก ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำ สามารถกระตุ้นให้ผู้ตามมีความคิดสร้างสรรค์ได้โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ตามปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถรวมถึงการพัฒนาและสนับสนุนด้านแหล่งทรัพยากรความรู้ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ และผู้ตามที่ดี จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้นอีกด้วย

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยส่วนมากศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการบริหารการศึกษา พฤติกรรม การเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารงานและบริหารองค์กร ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากมาจากผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่ดีในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความเป็นผู้นำส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร และทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร

งานวิจัยในประเทศ

บัญชา พิพัฒน์มงคลกิจ และคณะ (2563 : 43) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และ 3) การบริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นนทยา เข้มงูเหลือม และคณะ (2563 : 101) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและกระบวนการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ของผู้บริหารสถานศึกษากับกระบวนการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อกระบวนการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับกระบวนการบริหาร และการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับกระบวนการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง โดยทุกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับกระบวนการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารและการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่ามี 5 ด้าน ที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด ตามลำดับดังนี้ คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร และสามารถพยากรณ์กระบวนการบริหาร และการจัดการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา ได้ร้อยละ 59.3 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยูวเรศ ประคู้ และคณะ (2564 : 49) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา และศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จากการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านความเป็นผู้นำ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ตามลำดับสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ได้ร้อยละ 32 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิมพฤทธิ์ เทียงภักดิ์ (2565 : 233 - 236) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อศึกษาระดับรูปแบบการบริหารและระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการบริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา และศึกษารูปแบบการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในปีการศึกษา 2563 ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการบริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) รูปแบบการบริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) รูปแบบการบริหารสถานศึกษา 2 รูปแบบ คือ รูปแบบลักษณะของบุคคลในองค์กร และรูปแบบลักษณะของสภาพแวดล้อม สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐเดช จันทรผัน และคณะ (2565 : 123) ได้ศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และระดับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และระดับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อหาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และหาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความสัมพันธ์กันในทุกทางบวก 4) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความเป็นผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ สังคม และชุมชน และด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ร้อยละ 70.30 และ 5) แนวทางพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ สังคม และชุมชน และด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร

นันทัก อุสุวรรณ (2565 : 76) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จากผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรสวรรค์ สุขพรหม และรุจิราพรรณ คงช่วย (2565 : 193 - 199) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการบริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีความสัมพันธ์กันระดับสูงทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยปัจจัยการบริหารด้านปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร และปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคเน็กซ์นอร์มัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 สรุปได้ว่า การดำเนินงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลสูงนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญและดำเนินการพัฒนาจัดการระบบอย่างเป็นรูปธรรม เพราะในการบริหารงานสถานศึกษานั้นถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการ ซึ่งลักษณะของงานที่เกิดขึ้นจะมีความต่างและมีความเหมือนกัน ตามแต่บริบทของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารควรจะต้องกำหนดวิธีการและเทคนิคที่หลากหลาย

ในการดำเนินงานให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและพัฒนาประสิทธิผล
ของสถานศึกษาให้เกิดผลที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียน พร้อมทั้งมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
และประสิทธิผล

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี